

УДК 159.922

Ю. О. Бистрова

кандидат психологічних наук, доцент,
завідувач кафедри дефектології та психологічної корекції
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗВИТКУ ТА КОРЕКЦІЇ СХИЛЬНОСТЕЙ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНО-ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В статті подано практичні рекомендації для психологів і педагогів щодо корекції індивідуально-особистісних якостей, зокрема схильностей, молодших школярів з порушенням інтелекту, наведено технології корекційної роботи, приклади вправ з формування схильностей до певних видів діяльності.

Ключові слова: корекція, розвиток, схильності, молодші школярі.

Важливою умовою успішної професійно-трудової соціалізації розумово відсталих підлітків та юнаків є створення сприятливих умов для розвитку схильностей у молодшому шкільному віці. На базі розвинутих інтересів та схильностей можна формувати та розвивати практичні вміння та навички до певного виду трудової діяльності, актуалізуючи таким чином певні здібності.

У загальнопсихологічній літературі розробкою проблеми вивчення схильностей і визначення їхнього місця у структурі спрямованості особистості, а також формуванні здібностей займалися Б. Г. Ананьєв, Є. П. Ільїн, Н. С. Лейтес, О. М. Леонт'єв, В. М. Мясіщев, С. Л. Рубінштейн, Б. М. Теплов, В. Д. Шадріков та інші [1; 2; 4; 5].

Під сприятливими умовами для розвитку схильностей мається на увазі своєчасна систематична діагностика схильностей, їх розвиток та корекція недоліків розвитку. Розвиток та корекція схильностей повинні проходити цілеспрямовано, комплексно у процесі навчання, на виховних годинах, у гуртках (В. І. Бондар, Г. М. Дульнєв, Т. П. Вісковатова, І. В. Дмитрієва, С. Ю. Конопляста, Г. М. Мерсіянова, С. П. Миронова, Б. І. Пінський, В. М. Синьов, О. М. Хохліна).

Пропоновані рекомендації орієнтовані на надання допомоги й підтримки дітям молодшого шкільного віку з легкою формою розумової відсталості, що мають труднощі у формуванні пізнавальної, емоційної й комунікативної сфер. Вони сприяють розвитку певних схильностей, пошуку ефективних шляхів подолання труднощів, що виникають, у спільній навчально-ігровій діяльності з педагогом й однолітками.

Створення нового навчального середовища, що об'єднує в собі елементи навчальної діяльності, але більшу її частину становить звична для дитини ігрова діяльність, — один з істотних моментів у реалізації даних рекомендацій.

Дослідження проводилося протягом 2010–2011 років на базі Петровського навчально-реабілітаційного центру «Шанс», КЗ «Суходольська спеціальна загальноосвітня школа-інтернат», у допоміжних класах КЗ «Луганський навчально-реабілітаційний центр № 135». Психокорекційна робота була спрямована на розвиток інтересів, схильностей та здібностей, удосконалювання навичок навчально-практичної діяльності розумово відсталих молодших школярів. У дослідженні взяли участь 153 учня 1–4 класів.

У сучасній психолого-педагогічній науці досить активно використовується технологічний підхід і поняття «технологія». Сутністю технологічного підходу є така побудова процесів забезпечення та супроводу навчання, виховання і розвитку, яка гарантує досягнення поставлених цілей. У нашому дослідженні технологія — це певний проект системи психолого-педагогічного забезпечення професійно-трудової соціалізації, реалізований на практиці, починаючи з молодшого шкільного віку.

При цьому незалежно від трактування цього поняття, як зазначає Л. В. Мардахаєв, будь-яку науково і практично обґрунтовану технологію відрізняють такі обов'язкові ознаки [3]:

- поділ процесу на взаємопов'язані етапи;
- координоване і поетапне виконання дій, спрямованих на досягнення результату (мети);
- однозначність виконання передбачених в технології процедур і операцій, що є неодмінною і вирішальною умовою досягнення результатів, адекватних поставлених меті.

Коротко охарактеризуємо спектр приватних технологій, які, як показує практика, ефективно реалізуються в контексті забезпечення послідовності в процесі проведення професійно-трудової соціалізації розумово відсталих учнів.

Ігрові технології — сприяють оволодінню провідною діяльністю, новими соціальними ролями та досвідом, формують навички залучення в спільну діяльність і спілкування, сприяють самоствердженню. Ігрові технології ефективні в роботі з будь-якими віковими категоріями, оскільки в їх основі може лежати сюжетно-рольова гра, ділова, імітаційна, організаційно-діяльнісна тощо.

Технологія знайомства, групового та рольового структурування — забезпечує прийняття дитини групою, сприяє пізнанню себе в групі, створює для пошуку і знаходження в процесі групової взаємодії соціально прийнятних ролей, реалізація яких зумовлює особистісне зростання дитини, її соціальну компетентність.

Введення і створення правил і норм життя, традицій — припускають на першому етапі ознайомлення з нормами і правилами життя навчального закладу, його традиціями, що задаються дорослими та старшими однолітками, а на другому — підтримка загальношкільних, створення і підтримка власних, залучення до їх реалізації молодших однолітків. Це забезпечує стабілізацію відносин, наступності в збереженні і передачі соціально прийнятних, соціально корисних і соціально цінних способів поведінки й діяльності.

Технологія індивідуальних і групових доручень та їх обміну — забезпечує можливість успішної самореалізації дитини з урахуванням її індивідуальних інтересів, здібностей, досягнень не тільки і не стільки в навчальній діяльності (особливо в кризах адаптації до школи і переходу з молодшої школи в середню ланку); сприяє розвитку вольової сфери особистості, підвищенню самооцінки і самоповаги, виробленню навичок співпраці, відповідальності за групу; створює баланс між відокремленням, автономністю від групи і приналежністю, причетністю до неї (профілактика залежної, підпорядкованої поведінки, а також егоїстичної, індивідуалістичної поведінки).

Формування активу і розвиток самоврядування — сприяють освоєнню дітьми та підлітками просоціальних способів взаємодії в групі, управління групою однолітків, організації її життєдіяльності в найбільш важливих у відповідності з віком та інтересами сферах; тренує навички прийняття рішень, відповідальності за результат і наслідки діяльності групи і своєї власної.

Технологія групової персоніфікації простору (психологічної ідентифікації учня з класом, школою) — припускає наявність фіксованої території як основи групової ідентичності, відділенні її від інших, благоустрій, естетизацію і турботу про збереження майна, символів тощо, специфічне емоційне ставлення як до «свого». Це підвищує інтенсивність взаємодії в первинних колективах і між ними, сприяє згуртованості групи, зниженню частоти агресивної поведінки в груповій і міжгруповій взаємодії, більш інтенсивному використанню загальношкільних територій і приміщень.

Технологія планування, підготовки, реалізації та аналізу колективних творчих справ — окрім перерахованих в назві навичок, сприяє розвитку відносин співробітництва, турботи про групу, колектив класу, школи; задає соціально цінну спрямованість активності, ініціативи та діяльності дітей; забезпечує поступове відповідно до вікових завдань їх ускладнення і збагачення; створює умови для прийняття дитини групою і входження в неї, для самопізнання, самовизначення, самореалізації та самоствердження в ній і тренує соціально схвалювані і соціально цінні способи їх досягнення.

Технологія аналізу педагогом або психологом колективної творчої справи та її аналізу учнями — формує вміння підводити підсумки, оцінювати результат діяльності, формулювати причини успіхів і невдач, навички доброзичливого неагресивного ставлення один до одного, «авансування», психологічної підтримки один одного, психологічного захисту новачків і слабких, виявлення труднощів і проблем, особливостей поведінки, які необхідно враховувати.

Формування ініціативних груп, рад справи — забезпечує об'єднання хлопців за інтересами, за бажанням спілкуватися і займатися спільною діяльністю; формує і підтримує стосунки дружби, взаємної відповідальності і відповідальності за спільну справу.

Технологія участі в житті колективу соціально успішних значущих дорослих (батьків, відомих шанованих громадян) — забезпечує участь до-

рослих в життєдіяльності групи школярів, задає соціально прийнятні, корисні та цінні способи самореалізації та самоствердження, створює умови для ідентифікації з соціально успішними людьми, частково компенсуючи порушення цих функцій в сім'ї.

Технологія змагань, участі у загальношкільних справах, житті міста — забезпечує реалізацію активності дітей, сприяє їх згуртуванню та формуванню почуття «ми», тренує досвід переживання перемог і поразок, розвиває навички здорового суперництва і продуктивної поведінки в конкурентних відносинах, причетності до найближчого соціуму.

Таким чином, для забезпечення послідовності і наступності процесу соціалізації можна використовувати широкий спектр технологій.

В якості рекомендацій щодо розвитку та корекції схильностей як передумови формування здібностей в процесі навчально-практичної діяльності ми пропонуємо педагогам та психологам використовувати програму психологічного забезпечення навчально-практичної діяльності дітей молодшого шкільного віку з вадами інтелектуального розвитку з урахуванням наведених технологій.

Програма складається з таких етапів:

Попередній етап: містить підготовку й проведення діагностики, обробку діагностичних даних, комплектацію групи, розробку теоретичних і практичних рекомендацій для консультування педагогів і батьків.

Основний етап: містить проведення корекційно-розвивальних занять 2 рази в тиждень (по 30–35 хвилин).

Заключний етап: містить у собі організацію й проведення повторної психодіагностики, обробку даних діагностичного обстеження, інформування педагогів і батьків про результати роботи.

Мета програми: корекція й розвиток у молодших школярів пізнавальної, емоційної й комунікативної сфер особистості в умовах навчально-ігрової діяльності.

При складанні корекційно-розвивальних занять ми використовували методичні прийоми таких авторів, як І. О. Агеєва, Є. А. Аляб'єва, Т. Н. Волковської, Н. М. Гончарова, С. Д. Забрамня, Т. М. Ісаєва, Н. Ф. Круглова, І. І. Мамайчук, Н. П. Смелянської, О. Н. Рудякова, О. М. Земцова, Т. В. Сак, Г. Х. Юсупова.

У розвитку схильностей важливу участь відіграє потребнісно-мотиваційна сфера. Тільки на підставі наявного інтересу, бажання пізнавати у дитини можливе виникнення та розвиток схильностей як передумови спеціальних здібностей до певної діяльності. Позитивна мотивація діяльності сприяє більш стійкій і тривалій працездатності учнів, прояву наполегливості і самостійності в праці, більш успішному та ефективному навчанню, що призводить у цілому до підвищення продуктивності діяльності дітей з порушеннями інтелекту. Тому паралельно необхідно розвивати потребнісно-мотиваційну сферу у розумово відсталих молодших школярів.

Одним з засобів формування пізнавального інтересу є зацікавленість. Найбільш ефективним засобом залучення учня у процес навчання є ігрова діяльність. Зважаючи на те, що у більшості розумово відсталих дітей

у молодшому шкільному віці все ще є переважною ігрова діяльність, логічним буде застосування вчителем та вихователем ігрових прийомів під час навчання. У процесі гри учні непомітно для себе виконують різноманітні вправи. Для того, щоб гра стала методом, необхідно дотримуватися наступних умов:

1. Навчальне завдання повинно збігатися з ігровим.

2. Існування навчального завдання не повинно переважувати ігрове завдання. Важливо зберігати ігрову ситуацію.

3. Поодинокі гри не дає бажаного результату навчання, тому необхідно будувати систему ігор з поступовим ускладненням навчального завдання.

Прийомів підвищення навчальної мотивації молодшого школяра існує дуже багато. Навіть упровадження розважальних «дрібниць» може допомогти учням у підвищенні зацікавленості та бажанні займатися діяльністю на уроці.

Наприклад, учитель може завести гарний зошит. На обкладинці великими кольоровими літерами написати: «Почесний зошит». Зверху кожної сторінки написати ім'я учня. Сторінок повинно бути стільки, скільки дітей у класі. Впродовж дня педагога будуть записувати у цей зошит успіхи учнів на відповідних сторінках. Це може бути гарна відповідь на уроці, цікава робота, правильно і швидко вирішена задача, допомога у якій-небудь справі — з приводу будь-якої заслуги учня. Зовсім не обов'язково кожного дня писати про кожного. Спочатку вчитель самостійно вирішує, кого відзначити у «Почесному зошиті». Поступово клас може долучатися до обговорення ведення зошиту, для того, щоб усе було справедливо і за заслуги, щоб був справжній привід для гордості. Наприклад: 12 жовтня — поздоровляю, Марина, ти добре засвоїла тему «Слово — ознака предмету»; 17 жовтня — «Дякую, Андрійко, ти сьогодні на уроці був дуже старанним»; 29 жовтня — «Сашко, молодець! Ти швидко роздав зошити». Коли в учня буде 10 записів у зошиті, він отримує право обрати подарунок з коробки сюрпризів. Можна робити ксерокопію зі сторінок учнів і віддавати їхнім батькам. Це буде приводом для гордості батьками своєю дитиною, що вона не тільки має певні порушення та пов'язані з цим труднощі, але і робить певні успіхи.

Для розвитку схильностей розроблені та підібрані спеціальні вправи:

Для розвитку схильності до уяви просторових відношень:

Просторова орієнтація

1. Дитині пропонується малюнок, на якому намальовано дерево з птахами, що сидять на ньому. Проте птахи сидять на різних гілках. Дитину просять показати, який птах сидить на верхній гілці, на нижній; який з птахів сидить найнижче, який — найвище тощо.

2. Попросіть дитину показати або назвати ті предмети в кімнаті, які в цей момент знаходяться праворуч від неї, а потім — ліворуч від неї. Повторіть ці ж самі питання після повороту дитини на 180° і 90°. Потім запитайте її, з якого боку від неї знаходиться вікно, шафа, стіл, що поставив дитину перед необхідністю самостійного вживання потрібних слів.

3. Станьте навпроти дитини, запропонуйте їй спочатку показати свою праву (ліву) руку (ногу, вухо, око), а потім — вашу. Потім попросіть її

показати ліву (праву) руку (ногу, око, вухо) у людини, зображеної на малюнку.

«Знайди іграшку». Одна дитина ховає в кімнаті іграшку, а інша повинна її знайти, користуючись приблизно такими інструкціями: «Повернися спиною до дверей, пройди чотири кроки вперед, потім два кроки праворуч»; «Обійди стілець зліва, а стільчик справа»; «Дістань іграшку над, під, на, за столом». Завдання поступово необхідно ускладнювати введенням додаткових перешкод і збільшенням кількості кроків.

«Дзеркало». Дитині пропонується бути дзеркалом і повторювати всі рухи дорослого (рухи може пропонувати сама дитина).

Прийомами роботи з розвитку просторових відношень є: опора на наявність ситуації; практична діяльність з конкретними предметами; використання у розвивальній роботі дидактичних ігор; створення ігрових ситуацій; активне використання учнями у своєму мовленні прийменників та слів, які відображують просторове відношення предметів; упровадження вправ на різні напрямки повороту (спочатку дійсного, потім мисленевого) на 90° , 180° у горизонтальній площині.

Рухливий диктант: зробити один крок уперед, два кроки вправо; один крок назад, два кроки вліво; повернутися на 180° праворуч, потім ліворуч і т. д.

Для розвитку схильності до цілеспрямованого, стійкого виконання монотонної діяльності:

1. Змальовування графічних зразків (геометричних фігур і візерунків різної складності).

2. Обведення по контуру геометричних фігур різної складності з послідовним розширенням радіусу обведення (по зовнішньому контуру) або його звуженням (обведення по внутрішньому контуру).

3. Вирізування по контуру фігур з паперу (особливе вирізування плавне, без відриву ножиць від паперу).

4. Розфарбовування і штрихування.

5. Різні види образотворчої діяльності (малювання, ліплення, аплікація).

6. Конструювання й робота з мозаїкою.

7. Освоєння ремесел (вишивання, в'язання, плетіння, робота з бісером).

Для розвитку схильності до чіткого маніпулювання з дрібними деталями:

1. Вправи на розвиток і вдосконалення статичної координації рухів:

«Дерева» — підняти обидві руки долонями до себе, широко розвести пальці (ліктьї спираються на стіл). «Стіл» — праву руку стиснути в кулак, на неї зверху покласти горизонтально ліву руку. «Гніздо» — пальці обох рук злегка зігнути і прикласти одні до інших, великі пальці прибрати всередину долонь. «Дім», «Дах», «Вежа» — тримаючи пальці вгору, з'єднати кінчики пальців лівої і правої руки. «Магазин» — руки в тому ж положенні, що і в попередній вправі, тільки вказівні пальці розмістити в горизонтальному положенні перед «дахом». «Коза» — випрямити вказівний палець і мізинець, інші пальці притиснути до долоні. Спочатку вправу виконувати правою, потім лівою рукою, потім обома руками разом.

«Кішка» — пальці в тому ж положенні, що і в попередній вправі, тільки вказівний палець і мізинець злегка зігнуті. «Окуляри» — утворити два кола з вказівного і великого пальців обох рук, з'єднати їх. «Зайчик» — випрямити вгору вказівний і середній пальці, а кінчики безіменного і мізинця з'єднати з кінчиком великого пальця. Вправу виконувати спочатку правою, потім лівою рукою, потім обома руками.

2. Вправи на розвиток і вдосконалення динамічної координації руху:

«Дзвінок» — на столі перед дітьми настільний дзвінок-кнопка або її малюнок. Учні спочатку вибірково будь-яким пальцем натискають кнопку. Потім послідовно від великого до мізинця, зліва направо і навпаки. «Пальчики вітаються» — кінчики пальців однієї руки доторкаються до кінчиків пальців іншої. «Оса» — випрямити вказівний палець правої руки і обертати ним у різних напрямках. Потім поміняти руку. «Чоловічок» — вказівний і середній пальці бігають по столу. «Пташки летять» — пальцями обох рук, піднятих над столом тильною стороною догори, здійснювати рух «вгору-вниз» — пташки летять, махають крилами. «Гра на піаніно» — імітація гри на піаніно. Можна імітувати гру на інших музичних інструментах («Веселий оркестр»). «Катаємо човник» — пальці обох рук складені разом, плавні рухи зап'ясть рук в горизонтальному положенні. «Веселі маляри» — рухи «пензлем» вліво-вправо, вгору-вниз. «Погладити кошечку» — плавні рухи рукою, що імітують погладження.

3. Вправи на ритмічну організацію рухів, переключення.

Вони сприяють вдосконаленню слухозорових аналізаторів. Ці вправи діти виконують за зразком (схемою), після слухового сприйняття, після показу: «Пальма — кулак — ребро» — зап'ястя руки спускається на стіл долонею вниз, потім стискається в кулак, потім розтискається і ставиться ребром. «Відстукування» — олівцем, ручкою, дерев'яною паличкою відтворюється певний ритмічний малюнок, зразок якого дає вчитель. (Вправи виконуються спочатку однією рукою, потім іншою, потім обома руками разом).

4. Вправа «Маршрути». Мета: розвиток тонкої моторики. Дитині дають роздрукований бланк методики і просять її олівцем провести шлях по кожному з маршрутів, намагаючись не зачіпати «стіни».

5. Вправа «Скопіюй зразок за точками». Мета: розвиток у дитини уміння діяти за зразком. Необхідно за точками скопіювати малюнок (або візерунок).

Для розвитку схильності до чіткого сприймання відтінків кольорів:

Вправи на розвиток зорового сприйняття. Дитині пропонують прикрасити кружечки в зазначені кольори. Назвати предмети, пізнавши за контуром. Підібрати колір до предметів.

Вправи на закріплення знань про величину (більше — менше), колір. Дитині пропонується розфарбувати зображених тварин. Розподіли тварин за їх справжньою величиною, починаючи з найменшого.

Вправа на закріплення знань про геометричні фігури (трикутник, овал, прямокутник, коло, квадрат). Дитині пропонується розфарбувати зображені на малюнку предмети: «На яку геометричну фігуру схожі предмети?»

Розфарбуй геометричну фігуру таким же кольором, що і схожий на неї предмет».

Вправа на розвиток зорового сприйняття. Інструкція: «Дізнайся і назви предмет за його частинами. Розфарбуй зображення».

Вправа на розвиток зорового сприйняття; аналітико-синтетичної діяльності, розумових процесів — здатність до узагальнення і відволікання, виділення істотних ознак. Інструкція: «Впізнай предмети за їхнім тіньовим силуетом. Знайди пари. Який предмет зайвий».

Розвиток та корекція схильностей повинні відбуватися цілеспрямовано, комплексно у процесі навчання, на виховних годинах, корекційних заняттях, у гуртках, які мають трудову спрямованість.

Умови, які забезпечують розвиток у розумово відсталих дітей схильностей в процесі навчально-практичної діяльності — це постійна співпраця дитини з дорослими. Співпраця припускає активну орієнтацію дитини на дорослого як на джерело соціального досвіду, етичних норм поведінки, умінь і знань, як на еталон. Вона здійснюється в процесі спілкування, спільної діяльності дитини й дорослої людини, під час прямого навчання, як індивідуального, так і колективного. Співпраця може виникати навіть тоді, коли увага дорослої людини не спрямована безпосередньо на дитину, оскільки у дитини виробляється орієнтація на поведінку дорослого, на його реакцію, вимоги. При цьому вчитель-дефектолог формує у дітей мотиваційно-потребнісний план діяльності.

Педагоги й вихователі повинні завжди пам'ятати, що в спеціальній установі повинен бути насамперед встановлений здоровий емоційний клімат — спокійний, доброзичливий, радісний. Треба спиратися на особистісно орієнтований підхід до кожної дитини, проявляти любов і ласку, оточувати їх справжньою увагою.

Таким чином, спеціальний вид корекційно-розвивального впливу, повинен бути спрямований на формування інтересів, схильностей до певних видів діяльності, певних здібностей у навчально-практичній діяльності, розвиток навичок самообслуговування, загальнотрудових навичок, на корекцію процесів спілкування з однолітками, процесу соціалізації.

За таких умов можливий успішний процес переходу від розвитку та корекції індивідуально-психологічних особистісних якостей: схильностей до різних видів діяльності, до загальних і спеціальних здібностей, які будуть запорукою успішної трудової (а у подальшому — професійної) соціалізації учнів у середніх та старших класах. Цим проблемам будуть присвячені наші подальші дослідження.

Список літератури

1. Ильин Е. П. Дифференциальная психология профессиональной деятельности / Е. П. Ильин. — СПб. : Питер, 2008. — 432 с.
2. Лейтес Н. С. Об изучении проблемы склонностей в русле идей Б. М. Теплова / Н. С. Лейтес // *Вопр. психологии.* — 1976. — № 5. — С. 45–46.
3. Мардахаев Л. В. Основы социально-педагогической технологии : учеб. пособие / Л. В. Мардахаев. — Рязань : Изд-во «Ярмарка», 1999. — 92 с.

4. Мясищев В. Н. О связи склонностей и способностей / В. Н. Мясищев // Склонности и способности : сб. ст. — Л., 1962. — С. 3–14.
5. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии : учебник / С. Л. Рубинштейн. — СПб. : Питер, 2002. — 720 с.

Ю. А. Быстрова

кандидат психологических наук, доцент,
заведующая кафедрой дефектологии и психологической коррекции
Луганского национального университета имени Тараса Шевченко

**ПРАКТИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО РАЗВИТИЮ
И КОРРЕКЦИИ СКЛОННОСТЕЙ УМСТВЕННО ОТСТАЛЫХ
МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ В ПРОЦЕССЕ УЧЕБНО-
ПРАКТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ**

Резюме

В статье даны практические рекомендации для психологов и педагогов относительно коррекции индивидуально-личностных качеств, в частности склонностей, младших школьников с нарушением интеллекта, приведены технологии коррекционной работы, примеры упражнений по формированию склонностей к определенным видам деятельности.

Ключевые слова: коррекция, развитие, склонности, младшие школьники.

Y. Bystrova

candidate of psychological sciences, associate professor,
chief of the department of defectology and psychological correction
of the Luhansk national university of the name of Taras Shevchenko

**PRACTICAL RECOMMENDATIONS IN RELATION TO DEVELOPMENT
AND CORRECTION OF INCLINATIONS MENTALLY BACKWARD
JUNIOR SCHOOLCHILDREN IN THE PROCESS OF EDUCATIONAL-
PRACTICAL ACTIVITY**

Summary

In the article practical recommendations are given for psychologists and teachers in relation to the correction of individually-personality internal, in particular inclinations, junior schoolchildren with violation of intellect, technologies over of correction work are brought, examples of exercises from forming of inclinations to the certain types of activity.

Key words: correction, development, inclinations, junior schoolchildren.